

Az egyházi esztendő utolsó (örök élet) vasárnapja

► 2Pt 3,3–14

Az ígéret bizonyossága – nincs alternatívája

A vasárnap jellege

Ezen a vasárnapon, az egyházi esztendő végén különösen is szembenézünk az idő múlásával. Gyülekezeteinkben megemlékezünk az elmúlt egy évben elhunytakról. Azzal azonban, hogy temetésük után mindannyiukat még egyszer az Úr irgalmába ajánljuk, valójában a jövőre, az adventtel kezdődő új egyházi esztendőre mint az örök élet felé vezető út következő szakaszára tekintünk. Ahogy mondani szoktuk, a halál nem pont, csak kettőspont. Hitünk alapvetően feltámadáshit, amelynek záloga, garanciája a bűneink büntetését elszenvedve meghalt Megváltó feltámadása.¹

Az ökumené jegyében a vasárnapi katolikus ünnepre is gondolhatunk. XIII. Leó pápa az 1900-as szentév meghirdetésekor Krisztust a 20. század királyának nevezte. Ezzel nyilván nem azt akarta mondani, hogy a megelőző századoké még nem volt. Krisztus király vasárnapjának ünnepét 1925-ben rendelte el XI. Piusz pápa a mindenszentek előtti vasárnapra. 1969 óta az egyházi esztendő utolsó vasárnapján tartják.² Krisztus persze a 21. században is királyunk, akárhányszor, akármilyen eszmei háttérrel is kérdezték kívülállók és ellenségek, hogy „hol van az ő eljövételének ígérete”.

¹ A vasárnaphoz lásd még pl. HOMOKI 2021.

² Sok helyen magyarázzák a katolikus ünnepet, érdemes elolvasni pl.: <https://ktp.hu/hitunk-es-eletunk/unneppek/egyhazi-unneppek/krisztus-a-mindenszentek-kiralya>.

Amit a textusról tudni kell

Carsten Peter THIEDE a leginkább áttekinthető összefoglalását adja a hitelesség melletti érveknek (2005, 288–291. o.). A pszeudoepigráfia egyáltalán nem volt olyan ártatlan dolog, mint ahogy a legújabb korban sokan beállították. Péter neve alatt is jelentek meg iratok, de csak ez a két levél került az újszövetségi kánonba, mivel annak idején ezeket fogadták el hitelesnek.³ A mai vasárnapon különösen is hadd hívjuk fel a figyelmet arra, hogy Krisztus feltámadásának első leírása Péter evangéliumában található. A kanonikus evangéliumok hitelessége mellett szól többek között, hogy „csak” említik, de a részletezését kerülik (még Máté is). A Péter-evangélium leginkább a szerző jámbor fantáziájáról tesz bizonyosságot (lásd pl. RAFFAY 1903, 57–58. o.). Péter és Pál kapcsolatban voltak egymással, Péter miért ne hivatkozhatott volna Pál nyilván sokak által ismert leveleire? Az I. századi kereszténység két legismertebb képviselője között miért kellene alapvető tanításbeli ellentétet feltételeznünk (THIEDE 2005, 293–294. o.)? A 2Pt 2 és a Júdás levele közötti hasonlóság sem zárja ki az

³ A Thiede által elutasított nézeteket képviseli – néhol igen meggyőzőnek hatva – BALZ–SCHRAGE 1985, 122–128. o.; korábban LILJE 1955, 44–45. o. Bár hasonló nézeteket vall, megállapítja, hogy még ezek sem zárják ki a péteri szerzőséget. Minden, a pszeudoepigráfiával szemben felhozott ellenérvet lesöpör (ni vé!) FORNBERG 1977, 15–33. o.

apostoli eredetet, miért ne használhatták volna – akár jó okkal – egymás írását (uo. 296–297. o.)? A két Péter-levél stílusa, nyelvezete közötti különbség pedig magyarázható azzal, hogy az első Szilvánusz (Szilász, Pál munkatársa is) foglalta írásba, a másodiknál nem volt ilyen segítség, vagy nem azon a színvonalon. Ez azonban semmit sem von le a második levél tanításának értékéből (uo. 293. o.). Mivel pro és kontra megfontolásaink semmilyen természeti törvényt nem sértenek, nincs maradéktalan bizonyosság a szerzőségére vonatkozóan. Ha viszont a levelek vagy a második levél nem az apostoltól származik, még úgy sem, hogy valaki valamikor jól-rosszul összeszedte a tőle hallottakat, akkor például a *Didakhé*-ből vagy Ignatius leveleiből is jelölhetnénk ki „textusokat”. A *sola Scriptura* elve alapján tehát az a kérdés, hogy meddig Scriptura a Scriptura. . .

Mivel „már” (ἤδη) a második levelet írja, a címzettek nyilvánvalóan ugyanazok, mint az elsőben, és valószínűleg nem voltak kétségeik a szerzőt illetően. Mindkét levélnek fontos témája az eszkatológia, 1Pt 1,3–12-ben is. Az 1. és 2. verset is nyugodtan felolvashatjuk, hiszen a próféták és az apostolok szavain méri le a csúfolódók tanításának értékét.⁴

A perikópa megértése

A tévtanítás megfogalmazása (Hol van...?) Jer 17,15-höz, Mal 2,17-hez, Zsolt 79,10-hez stb. hasonló (SCHREINER 2003, 372. o.). Az „atyák” az Újszövetségben sehol sem vonatkozik a keresztyének első nemzedékére, ezért valószínű, hogy itt is az ószövetségi atyákra utal. A tévtanítók számára nincs igazi isteni beavatkozás a teremtés óta, még az ószövetségi atyák történetében sem (uo. 373. o.). Az apostol ezzel szemben azzal érvel, hogy már maga a teremtés a legigazibb isteni beavatkozás az ő szavára. A „vízből és víz által” (ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος)

⁴ A továbbiak a péteri szerzőséget elfogadó SCHREINER 2003, 368–370. o. alapján. Hasonló szemlélettel, csak sokkal rövidebben, közérthetőbben: WOODS 1991, 179–193. o.

értelmén el lehet gondolkodni 1Móz 1,1 és 1,6 alapján. Mintha Thalészra utalna, bár nem tűnik túl valószínűnek, de olyan elmélet is van, amely legalábbis a naprendszer bolygóit vízgömböknek képzeleti a teremtéskor (uo. 375–376. o.).⁵ A 6. versben, ahogyan az első levélben is, utal az özönvízre mint kétségtelen isteni beavatkozásra, szintén az ő szavára. A 7. vers pedig az előbbieken alapján a döntő érv: a két isteni beavatkozás előrevetíti a harmadikat, ennek pusztítása pedig felül fogja múlni az özönvizét, hiszen az eget és az egész földet érinti.

Az eddigieket erősíti az isteni időszámítás érve (8–10. vers) Zsolt 90,4-re utalva. A zsoltár Isten örökkévalóságát állítja szembe az ember mulandóságával. Nem arról van szó, hogy az Úr egy napja ezer földi évvel egyenlő, hanem csak arról, hogy olyan. Mivel pedig Isten nincs alávétve az időnek, a hívőknek sem kell aggódniuk Krisztus állítólagos késlekedése miatt (SCHREINER 2003, 379–380. o.). A „késlekedés” valójában az Úr türelmét jelenti, a 4. versre visszautalva vár az ígélet beteljesítésével. Ez hasonló Ez 18,32-höz és 1Tim 2,4-hez. Isten óhajtja, szeretné minden ember megmenekülését, üdvösségét, de nem parancsolja (uo. 381. o.). A bizonyosságot erősíti, hogy az Úr napja úgy jön el, mint a tolvaj (1Thessz 5,2; vö. Mát 24,42–44; Jel 3,3; 16,15; SCHREINER 2003, 383. o.) Ekkor pedig három dolog fog történni: az egek zajosan elmúlnak, az (ős)elemek, az anyag elégenek, továbbá a föld és a rajta lévő dolgok „megtaláltnak” (ἐυρεθήσεται). Amint bibliafordításunk is utal rá, „sorra kerülnek”, és a végső cél nem a pusztítás, hanem a megtisztítás (uo. 385–387. o.)

A 11–14. versekből végérvényesen nyilvánvaló az eszkatológia és az etika elválaszthatatlansága. A „várás” háromszor fordul elő, de mindjárt az első után a „siettetés” következik. Ez utóbbi nem idegen az Újszövetség többi részétől, gondoljunk csak a Miatyánk második kérésére. Mondhatjuk persze, hogy Isten úgysis ismeri a „siettetés” „eredményét”, ami viszont annál inkább kell, hogy neki tetsző életre buzdítson. Ezt nyomatékossítja az elemek megolvadásával (vö.

⁵ A vízből keletkezés pl. SARFATI 1998.

Ézs 34,4; 63,19–64,1; Mik 1,4). Arról pedig, hogy az új ég és az új föld a jelenlegi teljes megsemmisítése és újjáteremtése, vagy pedig megtisztítása, megújítása, újra összerakása révén áll elő, már az ógyházban is vitatkoztak (Ézs 65,17; Jel 21,1–5; SCHREINER 2003, 392. o.). Az eddigiek után 3,14 mintha rokonságot mutatna 1Kor 15,58-cal a feltámadás leírása után. A „*tiszta és feddhetetlenül*” (tulajdonképpen ezt részletezi mindjárt az 1. fejezetben) 2,13 ellentéte, amelyhez hasonló felszólítás található például az alábbi helyeken: Ef 1,4; Fil 2,15; Kol 1,22; Júd 2,4; Jel 14,5 (SCHREINER 2003, 392–393. o.). Az (isteni) igazság teljes érvényesüléséhez – erről szól részletesen a Jelenések könyve – a világ újjáteremtésén át visz az út.

Vázlat

Máig kérdés, de nincs alternatívája

Ma is ugyanaz a – sokszor kínzó – kérdésünk, ami a levél 1. századi címzettjeinek: mikor jön már végre vissza az Úr, hogy beteljesítse ígérését? Az első keresztények közelre várták, és egyeseknek már akkor fogytán volt a türelmük. Azóta is mindenféle mozgalmak számolták az idejét – kiliazmus/millennarizmus, adventisták, Jehova Tanúi stb. –, eddig egyiküknek sem „jött be”. Sokan mindenüket eladták, azután pedig kezdhettek mindent előről. Ez azonban még nem teszi kérdéssé, hogy az egész Újszövetség az Úr visszajövetelének ígéretére épül, vagyis enélkül nem áll meg.

A teremtésnek nincs alternatívája

Az apostol (a „szerző”) a teremtés bizonyosságával érvel. Az ellenfelek, tévtanítók nem vonták kifejezetten kétségbe a világ természetfeletti eredetét, hanem – jobb híján mondjuk így – valamiféle deista szemléletet képviseltek: Isten hagyta, hagyja, hogy a dolgok menjenek a maguk útján. A hit ellenségei azonban, különösen is az ún. felvilágosodás óta jól tudják, hogy ha meggyőzőnek tűnően magyarázzák a világból a világot, akkor már nincs is szükség az újszövetségi történetek, tanítások cáfolatára, ideért-

ve az Úr visszajövetelének ígérését. Minél mélyebbre merülünk az élő és élettelen világ kutatásában, az eredmények annál inkább a Teremtő után kiáltanak. Őt az idő nyújtásával nem lehet kikapcsolni, és kár ígéretek (8. vers) hivatkozni a mai többségi világ- és életkeletkezési modell alátámasztásához. Ami pedig a szintén említett özönvizet illeti, ezzel kapcsolatban is forrnak a pro és kontra érvekhez kapcsolódó indulatok.⁶ Az alapprobléma persze, amit mindig szem előtt kell(ene) tartanunk, hogy a világ felülről lefelé épül fel, akkor is, ha mi csak alulról felfelé tudjuk kutatni. Sok teológus is mintha nem gondolna erre, azaz „Isten szavára”...

Az új égnek és új földnek nincs alternatívája

Igénk szerint (is) rettenetes események előzik meg az Úr olyannyira várt visszajövetelét (dies irae). Ennek pontos forgatókönyvét persze ma sem érdemes felállítani, sem mai igénk, sem a Jelenések könyve alapján, hiszen úgymint csak utólag lehet majd pontosan tudni... Akármilyen kronológiát is követnek a rettenetes események, céljuk világos: az igazság, azaz az isteni igazság hiánytalan érvényesüléséhez a világ megújítására vagy mondjuk inkább így: új világra van szükség. Akárhogyan is fog történni, számunkra mindenképpen felfoghatatlan. El lehet rajta gondolkodni, hogy az emberek mennyire „segíthetnek be” (atomháború, egyéb pusztítás). A döntő viszont, hogy amint a jelenlegi világ létrejött, úgy az új ég és föld eljövetele is az Úr kezében volt, van, lesz. Addig pedig lássuk be: a földi élet folytatására nem „érdemes” „tömegesen” feltámadni (Szabó Dezső), és a végső feltámadásnak csak az isteni igazság érvényesülésével van „értelme” (Tamási Áron).

Az Isten szerinti életnek nincs alternatívája

Az ígélet bizonyosságára tekintve (és persze a beteljesüléséhez vezető út jellemzőinek ismeretében),

⁶ A világméretű özönvízzel kapcsolatos pro és kontra érvekről lásd pl. OARD é. n. Vö. pl. SZABADOS 2017 (és természetesen a sorozat előző négy részét is).

ahogyan a levél olvasóinak, úgy nekünk is csak egy választásunk van. Azaz minél inkább az Úr akara- ta szerint élünk, ahogyan a levél eleje részletezi. A levél címzettjei türelmetlenek voltak, az apostol (a „szerző”) viszont az Úr türelmét állítja szembe velük: az isteni időszámítás nem egyenlő a késle- késsel. (Lásd pl. Ady: „Néhány ezer évig tűr az Is- ten...”) Az ígéret beteljesülését pedig azzal „siettet- hetjük”, hogy Krisztust követve a mindenki számára teljes bizonyosságig is magunk mellett tudhatjuk őt.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekciók

Mt 24,37–51 mellett Ézs 65,17–25-öt is ajánlott fel- olvasni és az igehirdetésben is mindkettőre utalni.

Ének

EÉ 494/495; 459

Illusztrációk

A mozgalmas, szerteágazó, felkavaró textus (tex- tus!) (és igehirdetés) után elcsendesedésként, sze- mélyes útravalóként javaslom:

Türelmet kérek tőled. In: Paul Roth: *Istennel mindig beszélhetünk. Elmélgedések*. Ford. Balás- sy László. Opus Mystici Corporis Verlag, Wien, 1978. 17. o.⁷

Ady Endre: *A Dies irae*⁸

Ady Endre: *Az Isten harsonája*⁹

Celanói Tamás: *Dies irae*¹⁰

Hafenscher Károly: *Ama nap a harag napja*¹¹

⁷ http://ppek.hu/omc-pdf/Paul_Roth_Istennel_mindig_beszehetunk_facsimile.pdf.

⁸ <https://www.magyarirok.hu/ady-endre/a/a-dies-irae>.

⁹ <https://www.magyarirok.hu/ady-endre/a/az-isten-harsonaja>.

¹⁰ <http://ketezer.hu/2015/07/celanoi-tamas-versek/>.

¹¹ *Evangélikus Élet*, 2008. november 9. <https://zope.lutheran.hu/ujsagok/evelet/archivum/2008/45/09>.

Szabó Dezső: *Feltámadás Makucskán*¹²

Tamási Áron: *Rendes feltámadás*¹³

Felhasznált irodalom

BALZ, Horst – SCHRAGE, Wolfgang 1985. *Die Briefe des Jakobus, Petrus, Johannes und Judas*. Vanderhoeck & Ruprecht, Göttingen–Zürich. (Das Neue Testa- ment Deutsch 10.)

FORNBERG, Tord 1977. *An Early Church in a Pluralis- tic Society. A Study of 2 Peter*. CWK Gleerup, Lund.

HOMOKI Pál 2021. Egyszer élünk, egyszer halunk? *Kötőszó blog*, november 19. https://kotoszo.blog.hu/2021/11/19/egyszer_elunk_egyszer_halunk. (Megtekintés: 2024. augusztus 21.)

LILJE, Hanns 1955. *Die Petrusbriefe und der Judasbrief*. Evangelische Verlagsanstalt, Berlin. (Bibelhilfe für die Gemeinde. Neutestamentliche Reihe 14.)

OARD, Michael J. é. n. A világot fenekestül felforgató özönvíz. Ford. Sebestyén Preska Ágnes. *Creation.com*, <https://creation.com/a-vilagot-fenekestul-felforgato-ozonviz-hu>. (Megtekintés: 2024. augusztus 21.)

RAFFAY Sándor 1903. Péter evangéliuma (fordítás és jegyzetek). *Theologiai Szaklap*, II. évf. 1. sz. 52–60. o. Web: http://epa.oszk.hu/02300/02360/00005/pdf/EPA02360_theologiai_szaklap_1903_01_052-060.pdf. (Megtekintés: 2024. augusztus 21.)

SARFATI, Jonathan 1998. The earth’s magnetic field: evidence that the earth is young. *Creation*, 20. évf. 2. sz. 15–17. o. Web: <https://creation.com/the-earths-magnetic-field-evidence-that-the-earth-is-young#planets>. (Megtekintés: 2024. augusztus 21.)

SCHREINER, Thomas R. 2003. 1, 2 Peter, Jude. Holman Re- ference, h. n. (The New American Commentary 37.)

SZABADOS Ádám 2017. Józanul az özönvízről (5). *Di- vinity blog*, február 26. <https://divinity.szabados-adam.hu/jozanul-az-ozonvizrol-5/>. (Megtekintés: 2024. augusztus 21.)

THIEDE, Carsten Peter 2005. *A titkos Péter-akták. Péter apostol nyomában*. Ford. Böröcz Enikő – Csokonai Anikó – Szegedi Eszter. Trivium Kiadó, Budapest.

WOODS, Guy N. 1991. *New Testament Epistles of Peter, John, and Jude*. Gospel Advocate Company, Nashville.

■ SZENTPÉTERY PÉTER

¹² <https://mek.oszk.hu/15300/15335/15335.htm>.

¹³ <https://mek.oszk.hu/01000/01093/html/04.htm>.